

Hospodářské noviny, 24.7.2009, Hra na badatele, hra na novináře?

Václav Hořejší

Vážená slečno Zlámalová, smím se zeptat, kde jste přišla k údajům, jež uvádíte ve svém článku Hra na badatele? (HN, 20. června). Konkrétně -jaký máte podklad pro Vaše tvrzení: „Nejsilnější křik se ozývá z **Akademie věd**. Přestože se na rozdíl od univerzit může soustředit jen na bádání, do uznávaných databází Web of Science se dostane jen 37 procent jejich výsledků. Na vysokých školách 54 procent.“

Možná jste se jen nešikovně vyjádřila? Ve skutečnosti nejméně dvě třetiny výsledků z **Akademie věd** jsou těch „impaktovaných“, registrovaných WoS.

Možná jste chtěla říci, že „jen“ 37 % všech českých výsledků ve WoS pochází z AV - to je pravda, jsme rádi, že na vysokých školách je těch výsledků stále více, ale uvažte, že celá AV má tolik zaměstnanců jako jediná univerzita (UK).

O jaké „exkluzivitě“ **Akademie věd** mluvíte? Víte, že podobné veřejnoprávní neuniverzitní **výzkumné instituce** fungují ve většině vyspělých zemí?

Víte, že v ČR se věnuje na výzkum a vývoj menší procento hrubého domácího produktu než ve většině vyspělých zemí?

Víte, že v ČR pracuje ve výzkumu a vývoji dvakrát méně lidí (na milion obyvatel) než ve vyspělých zemích (a čtyřikrát méně než v Japonsku...)?

Víte, jak intenzivní je spolupráce mezi ústavu **Akademie věd** a vysokými školami?

Víte, že pracovníci AV odpřednášejí (většinou zdarma) na vysokých školách ročně přes sedmdesát tisíc hodin?

Víte, že na ústavech AV se školí přes dva tisíce doktorandů a nejméně tisíc magisterských diplomantů?

Víte, že průměrná citovanost (která je uznávána jako míra kvality a významnosti) publikace z AV je 1,3x vyšší, než je český průměr?

Víte, že z AV (ve které pracuje 12,5 % českých výzkumných pracovníků) pochází třetina všech českých patentů z veřejně financovaného výzkumu?

Víte, že AV má skoro čtyřikrát méně pracovníků než vysoké školy (a také zhruba pětkrát menší celkovou institucionální dotaci)?

Víte, že průměrná mzda je na AV o dva až pět tisíc korun nižší než na velkých univerzitách?

Víte, že ústavy AV získávají ročně téměř dvě miliardy z licencí, zahraničních zdrojů, zakázek, prodeje publikací, zboží a služeb?

Víte, že AV prošla v první polovině 90. let dramatickou redukcí (polovina, to jest 22 ústavů bylo zrušeno) a že její ústavy jsou každých pět let podrobeny hodnocení mezinárodními komisemi? Víte o nějaké jiné instituci, která prošla něčím podobným?

Opravdu si myslíte, že AV je „slabým místem“ české vědy???

Byla jste se někdy podívat na některém ústavu AV? Zvu Vás, abyste se kdykoli přišla podívat třeba na náš krásný nový ústav v krčském areálu biomedicínských ústavů AV, kde jsou čtyři další významné ústavy. Rád Vám věnuji několik hodin a vysvětlím vše, co Vás bude zajímat.

Možná si potom přestanete myslet, že si „hrajeme na badatele“.

Jak by se Vám líbilo, kdybychom my o Vás podobně nekvalifikovaně řekli, že si „hrajete na novináře“?

Foto popis| Víte, že průměrná mzda v **Akademii věd** je o dva až pět tisíc korun nižší než na velkých univerzitách?

O autorovi| Václav Hořejší, Autor je ředitelem Institutu molekulární genetiky **AV ČR**

Právo, 24.7.2009, Premiér ošklivě překrucuje skutečnost

Václav Hořejší

Pan premiér Jan Fischer ve svém článku píše: „V letech 2005–2009 získala **Akademie věd ČR** z rozpočtu celkem 18,25 mld. korun, přičemž vysoké školy ve stejném období dostaly pouze 12,7 mld. korun. A výsledky? Například článků v prestižních světových časopisech publikovali vědci z **akademie věd** pouze 37 % z celkového počtu článků tuzemských autorů.“

Proč je tato argumentace falešná? Za prvé – premiérem uváděná částka pro vysoké školy byla ve skutečnosti o 7 miliard vyšší. Za druhé – tato částka zahrnuje pouze prostředky z rozpočtové kapitoly „na výzkum“.

Zatímco pro **Akademii věd** (AV) jsou tyto prostředky jediným zdrojem institucionálního financování (platí se z nich velká většina mezd, provoz, opravy a údržba budov aj.), vysoké školy dostávají navíc ještě několikanásobně vyšší částky z jiné kapsy státního rozpočtu (ministerstvo školství) – „na výuku“. Jen v roce 2007 dostaly takto vysoké školy ještě skoro 20 miliard korun, tedy celkem pouze v tomto roce přes 24 miliard institucionálních dotací od státu. Ve stejném roce dostala AV celkem 4,7 miliardy.

Většina z těch výukových peněz se na vysokých školách určitě využívá v souvislosti s výukou, ale je zcela evidentní, že peníze „na výuku“ a „na výzkum“ se na fakultách do značné míry „míchají“ – oddělit je zcela čistě totiž vlastně vůbec nelze.

Nezanedbatelná část „výukových“ peněz (nejméně čtvrtina) se tedy de facto použije současně i na podporu výzkumu – hlavně na mzdy pedagogů-badatelů a na provozní náklady budov (topení, údržba). Je to tak úplně v pořádku, protože výzkum (přínejmenším v podobě diplomových a disertačních prací) je samozřejmě součástí vysokoškolské výuky.

Takže kdyby vláda v nějaké krizové situaci všem zcela zrušila onu institucionální dotaci „na výzkum“, kolegové na fakultách by aspoň dostávali většinu svých mezd, v jejich budovách by se topilo a kromě výuky by mohli nadále pracovat na svých grantových projektech (financovaných samozřejmě nezávisle – „účelově“ – na tom institucionálním přidělu).

Pokud by ovšem onu institucionální dotaci na výzkum nedostaly ústavy AV, nemohli by jejich pracovníci dělat skoro nic – nedostávali by většinu mezd (kromě těch „grantových“), v budovách by se netopilo a nešel by tam proud. Takže by v podstatě nemohli využívat ani ty grantové prostředky na výzkum, které by jim zůstaly, a nemohli by o takové prostředky ani soutěžit. Je tedy logické, že ta institucionální dotace „na výzkum“ musí být u ústavů AV o něco vyšší, protože se z ní platí i to, co se na fakultách a resortních ústavech pokryje z jiných zdrojů státního rozpočtu.

To, co říkám, naprosto není namířeno proti našim kolegům na vysokých školách – jde jen o to, aby byly věci uvedeny na pravou míru. Byl bych velmi rád, kdyby se neustále zpochybňovaná a zamlžovaná skutečnost, že AV na rozdíl od VŠ má jen jediný zdroj institucionálního financování, konečně uznala jako jasný a zásadně důležitý fakt.

Závěrem bych ale chtěl zmínit to vůbec nejdůležitější, co pan premiér zamlčuje. Ve vládním návrhu rozpočtu nejde o přesun peněz od AV k vysokým školám, ale o to, že do roku 2012 se má postupně přelít několik miliard z oblasti základního výzkumu (**Akademie věd**) do velmi neprůhledné „černé díry“ průmyslového vývoje a inovací, tedy do přímé podpory soukromých podniků z veřejných prostředků.

Snahy některých politiků rozeštvávat v této souvislosti badatele z Akademie a z vysokých škol jsou jen trikem k odlákání pozornosti.

Foto popis|

O autorovi| Václav Hořejší (Autor je ředitel **Ústavu molekulární genetiky AV ČR**)

URL| <http://archiv.newton.cz/pr/2009/07/24/20e32053bc0f4b4f10407e48385f875c.asp>